

Vergaderjaar 2019–2020

35 295

EU en de rechtsstaat¹

D

BRIEF VAN DE VICEVOORZITTER VAN DE EUROPESE COMMISSIE, DE HEER MAROŠ ŠEFČOVIČ EN HET LID VAN DE EUROPESE COMMISSIE, DE HEER DIDIER REYNDERS

Aan de voorzitters van de vaste commissies voor Europese Zaken en voor Justitie en Veiligheid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
c.c. de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Brussel, 2 maart 2020

De Commissie dankt de Eerste Kamer voor haar brief over de mededeling aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Raad – Versterking van de rechtsstaat binnen de Unie, Een blauwdruk voor actie {COM(2019) 343 final}. De Commissie verwelkomt de bijdrage van de Eerste Kamer aan het debat over de rechtsstaat. De nationale parlementen spelen een sleutelrol bij de handhaving van de rechtsstaat in de lidstaten, zowel wanneer zij als wetgevers optreden als wanneer zij de uitvoerende macht ter verantwoording roepen.

De in juli goedgekeurde mededeling bevat een aantal concrete voorstellen voor de korte en middellange termijn ter versterking van de rechtsstaat in de Unie, waartoe ook werd opgeroepen in de politieke beleidslijnen van Commissievoorzitter Van der Leyen. In dat verband werd in de mededeling gewezen op het belang van de rechtsstaat als gemeenschappelijke waarde van alle Europeanen, en op de verantwoordelijkheid van elke lidstaat om toe te zien op de eerbiediging ervan. De rechtsstaat is een eerste vereiste voor een doeltreffende toepassing van het EU-recht en voor het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten. De eerbiediging van de rechtsstaat is ook van cruciaal belang voor de goede werking van de Europese Unie als ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, en als interne markt. Alle lidstaten hebben er een legitiem belang bij om ervoor te zorgen dat de rechtsstaat in de hele Unie goed functioneert, aangezien tekortkomingen met betrekking tot de eerbiediging van de rechtsstaat in een lidstaat gevolgen hebben voor andere lidstaten en voor de Europese Unie in haar geheel. De plicht van de lidstaten om elkaar te steunen moet ook in die zin worden opgevat.

¹ Zie dossier E190010 op www.europapoort.nl.

Volgens de mededeling moet jaarlijks een evaluatie van de toestand van de rechtsstaat worden verricht, om rechtsstatelijke ontwikkelingen in de lidstaten beter te kunnen monitoren. Deze evaluatie vereist een intensieve dialoog met de lidstaten. Het dialoogproces is bijzonder relevant voor het vroegtijdig opsporen en oplossen van mogelijke problemen in verband met de rechtsstaat, aangezien een vaste, georganiseerde dialoog bijdraagt aan een beter begrip en problemen helpt voorkomen. Dit geldt onverminderd de verplichting van de Commissie om, als hoedster van de Verdragen, op te treden als de rechtsstaat in een lidstaat wordt bedreigd. Het opzetten van een alomvattend rechtsstaatmechanisme, waarbij over alle lidstaten uitgebreid verslag zal worden uitgebracht, is een belangrijke prioriteit voor de Commissie, zoals vermeld in de politieke beleidslijnen voor het nieuwe college en het werkprogramma van de Commissie voor 2020.

De Europese Unie heeft onlangs de waarnemersstatus gekregen in het corruptiebestrijdingsorgaan Greco van de Raad van Europa. Daardoor kunnen de Europese Unie en de Greco hun samenwerking ter bescherming van de rechtsstaat en ter voorkoming van corruptie verbeteren. Als waarnemer in de Greco zal de Europese Unie de in dat verband aan de orde komende ontwikkelingen, op rechtsstatelijk gebied van nabij kunnen volgen zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de onafhankelijkheid van de besluitvorming in die groep.

In de mededeling wordt er ook op gewezen dat de rol van het maatschappelijk middenveld moet worden ondersteund en wordt voorzien in een jaarlijkse bijeenkomst over de rechtsstaat die de mogelijkheid biedt voor een dialoog met en tussen maatschappelijke organisaties en beleidsmakers op EU-niveau. In gezonde democratieën, speelt het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol in het politieke proces. De Commissie heeft voor de werkzaamheden van maatschappelijke organisaties een sterker en meer coherent financieringskader voorgesteld, dat geen afbreuk doet aan hun onafhankelijkheid.

De Commissie hoopt dat de vragen van de PVV-fractie hiermee zijn beantwoord en verheugt zich op de voortzetting van de politieke dialoog met de Eerste Kamer.

Vicevoorzitter van de Europese Commissie,
Maroš Šefčovič

Lid van de Europese Commissie,
Didier Reynders